

Yttrande över slutbetänkandet En kommunallag för framtiden (SOU 2015:24)

Inledning

Lärarnas Riksförbund har beretts tillfälle att yttra sig över finansdepartementets förslag till ovan rubricerade slutbetänkande.

Kommunallagen har rent allmänt beskrivits som en slags grundlag för kommunerna. Det kommunalrättsliga landskapet har starkt förändrats under de senaste åren och den allmänna internationaliseringen av samhället har påverkat de svenska kommunerna och deras befogenheter. Vidare tar EU-rätten allt större plats i det svenska rättslivet och detta har stor påverkan på kommunernas befogenheter och innebär att den svenska kommunalrätten förändras.

Lärarnas Riksförbund välkomnar mot denna bakgrund förslaget till en ny kommunallag med en tydligare och modernare struktur.

I förbundets yttrande över delbetänkandet Privata utförare – Kontroll och insyn (SOU 2013:53) redovisade förbundet sin positiva syn på detta samt konstaterade den höga kvaliteten avseende utredningens arbete.

Av Lärarnas Riksförbunds yrkesverksamma medlemmar arbetar i dag drygt 15 procent inom friskolesektorn. Förbundets erfarenheter av dessa medlemmars löneutveckling är att de privata utförarna uppvisar brister avseende ambition och förståelse för att förstärka lärarlönerna. Dessa brister ska enligt förbundets bestämda uppfattning följas upp.

Utgångspunkten för den totalöversyn av kommunallagen som ägt rum är en ramlag som utgår från ett medborgarperspektiv. Denna utgångspunkt bejakas till fullo av Lärarnas Riksförbund.

Det omfattande utredningsarbetet har resulterat i ett förslag som innehåller en rad såväl större som mindre förändringar.

Förbundet kan konstatera att kvaliteten på utredningsarbetet i detta slutbetänkande även fortsättningsvis är hög.

Förbundet avser att i huvudsak koncentrera sitt yttrande till att omfatta förtroendevalda och anställda i en ny kommunallag, laglighetsprövning, en webbaserad kommunal anslagstavla, en tydligare och bättre reglering av den kommunala organisationen samt en kommunallag i bättre samklang med EU-rätten.

Lärarnas Riksförbund tillstyrker

- Att kommunallagen stärks och utformas för att ytterligare reglera frågor om rättssäkerhet och arbetsgivarrollen
- Att de anställda synliggörs i kommunallagen och att det i lagen anges att det är styrelsen som utser direktören i kommunen eller landstinget.
- Att direktören ska ha den ledande ställningen bland personalen och även vara chef för den förvaltning som finns under styrelsen.
- Att regler om laglighetsprövning ska finnas kvar och att talerätten utvidgas
- Att reglerna om verkställighet av kommunala beslut ska skärpas
- Att den fysiska anslagstavlan ersätts med en webbaserad
- Att en ny kommunallag är i bättre samklang med EU-rätten

Lärarnas Riksförbunds övergripande kommentarer i kronologisk ordning

5.7 Tydligare rättsliga förutsättningar för en beställare – utförarorganisation

Lärarnas Riksförbund kan konstatera att kommuner och landsting har en betydande frihet att själva bestämma hur nämndverksamheten, utifrån lokala behov och förutsättningar, ska organiseras.

Den politiska balansen mellan kommunstyrelsen i förekommande fall och de olika nämnderna som till exempel Barn- och Utbildningsnämnden är av stor vikt för att demokratin och rättssäkerheten ska garanteras. Lärarnas Riksförbund vill därför peka på risken för att denna balans inte upprätthålls. Problematiken kring detta är enligt förbundets mening inte tillräckligt belyst och bör därför utredas ytterligare.

Förbundets mångåriga erfarenheter av en beställare – utförarorganisation i kommunerna är tyvärr att arbetsgivarrollen i en sådan organisation kan bli både oklar och svåröverskådlig. Detta kan komma att leda till problem och rättsosäkerhet för de anställda i anställningsförhållandet. Utredningen lämnar inte besked ifall problematiken har uppmärksammats och utretts. Lärarnas Riksförbund efterlyser därför närmare information om detta.

5.8 Försöksverksamhet med majoritetsstyre i kommuner och landsting

Lärarnas Riksförbund är starkt frågande inför resonemangen avseende majoritetsstyre i kommuner och landsting samt hur utredningens ambition att stärka demokratin och öka medborgarnas insyn förhåller sig till dessa.

De negativa konsekvenserna av majoritetsstyre som nämns i utredningen är av allvarlig art och kan därför inte negligeras. Förbundet vill speciellt peka på problematiken kring oppositionens möjlighet till insyn och att det krävs stora resurser i form av utredningsmöjligheter och även av administrativt stöd för att oppositionen ska ges insynsmöjligheter.

De undersökningar som utredningen redovisar om majoritetsstyre och som har genomförts av såväl ett forskningsprojekt vid Göteborgs universitet som av utredningen själv visar inte på ett för Lärarnas Riksförbund övertygande sätt att intresset för att införa majoritetsstyre motiverar den föreslagna försöksverksamheten.

Lärarnas Riksförbund föreslår därför mot denna bakgrund att behoven av majoritetsstyre i kommuner och landsting förtydligas, utvecklas och utreds ytterligare innan en eventuell försöksverksamhet beslutas.

8. Förtroendevalda och anställda i en ny kommunallag

Lärarnas Riksförbund bejaktar att en ny kommunallag bör synliggöra rollfördelningen mellan de förtroendevalda och de anställda. Eftersom översynen av kommunallagen utgår från ett uttalat medborgarperspektiv är det därför viktigt att det framgår vilka uppgifter de anställda har för att medborgarna på ett enkelt sätt ska kunna läsa sig till och ta del av vilka bestämmelser i kommunallagen som rör de anställda.

De anställdas beslutanderätt utgår från delegation från en vald församling. Detta säkerställer insyn i organisationen och garanterar även medborgarnas möjlighet att utkräva ansvar.

Det är bra att utredningen är tydlig i bedömningen att styrelsen ska utse en anställd direktör och att direktören är chef för förvaltningscheferna och ska verka med utgångspunkt från den ram som fastställts i instruktionerna.

Lärarnas Riksförbund konstaterar att genom att skapa tydlighet och ökad transparens i dessa förslag kan de bidra till ökad professionell förvaltning och minska risken för korruption och annan brottslighet. Förbundet anser att det även är av stor vikt inför framtiden att kommuner och landsting framstår och fungerar som en attraktiv arbetsgivare för att möta de ökande kraven på personalförsörjning. De tydliggöranden som presenteras i förslaget kan förhoppningsvis komma att stärka denna roll.

13. En kommunallag i bättre samklang med EU-rätten

I en modern kommunal verksamhet ställs ofta krav på kunskap och kännedom om hur kommunallagens bestämmelser påverkas av EU-rätten. Detta främst på konkurrens- och statsstödsreglernas område.

Lärarnas Riksförbund välkomnar därför förslaget om en kunskapshöjning inom den kommunala sektorn.

14. Laglighetsprövning

Lärarnas Riksförbunds erfarenheter av laglighetsprövning härstammar främst från medlemmar som sökt men inte fått lärartjänster trots behörighet. Laglighetsprövning ska enligt förbundets uppfattning finnas kvar och ur ett rättssäkerhetsperspektiv även stärkas.

Förbundet är således positivt till förslaget att även juridiska personer ska kunna bli kommunmedlemmar. Genom att vidga kretsen av de som kan överklaga stärks således rättssäkerheten även på den lokala nivån.

En praktisk fråga som förbundet ställts inför är om digitala internetbolag omfattas av utredningens förslag om medlemskap för juridiska personer som driver näringsverksamhet från fast driftställe? Klargöranden kring detta efterfrågas och bör utredas.

14.11.7 Medlemskap för vissa ideella föreningar

Utredningen föreslår att ideell förening ska vara medlem i kommun och i landsting om föreningens styrelse har säte i kommunen eller i landstinget eller om föreningen bedriver verksamhet där. Förbundet är dock frågande inför resonemanget avseende vissa ideella föreningars möjlighet till medlemskap och laglighetsprövning.

Förtydliganden avseende dessa krav efterlyses således.

Lärarnas Riksförbund utgår ifrån att arbetstagarorganisationers lokala fackliga organisation i kommuner och landsting kommer att betraktas som fullvärdiga medlemmar.

16. En webbaserad kommunal anslagstavla

Tillkännagivande på den kommunala anslagstavlan har betydelse för överklagandetider och för frågan om beslut har vunnit laga kraft eller inte. I Sverige har den

mycket snabba utvecklingen av digital teknik inneburit att digitala medier blivit ett självklart hjälpmedel och verktyg för information och kommunikation. Mot denna bakgrund, samt det faktum att bosatta kommun- och landstingsmedlemmar utanför tätorterna kan ha sin anslagstavla på avsevärt avstånd, framstår en webbaserad anslagstavla som en klok modernisering och förbättring.

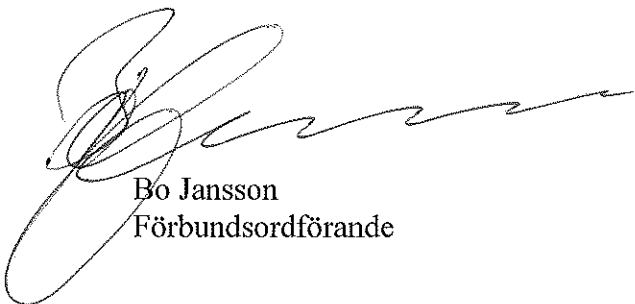
Den problematik som hänger samman med offentlighets- och sekretesslagen samt regleringen inom personuppgiftslagen innan publicering sker på traditionell anslagstavla är i dag omhändertagen. Lärarnas Riksförbund ser därför inga stora problem med webbanpassning av anslagstavlan.

Övrigt

Lärarnas Riksförbund har i media tagit del av problematiken kring kommunala bolags möjlighet att dra höghastighetsbredband via fiber. Den nuvarande kommunallagen sätter stopp för sådan dragning över kommungränserna och detta får till följd att de kommunala bolagen förhindras att ha verksamhet utanför den egna kommunen. Detta är enligt förbundet ett aktuellt exempel på att det kommunalrättsliga landskapet starkt har förändrats och att såväl modernisering som nutidsanpassning krävs av både kommunallag och speciallagstiftning.

Stockholm 21 september 2015

LÄRARNAS RIKSFÖRBUND

Bo Jansson
Förbundsordförande

Kristina Rollbäck
Chefsjurist